

Ekonomické a právně dôsledky zmien v dedičskom práve po rekodifikácii

Bakalárska práca

Vedúci práce:

JUDr. Dana Zapletalová, Ph.D.

Katarína Vigodová

Brno 2015

ZADANIE

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela pod'akovať JUDr. Dane Zapletalovej Ph.D. za odborné vedenie, pomoc a cenné rady pri vypracovávaní mojej bakalárskej práce. Pod'akovanie patrí aj Ing. Marekovi Litzmanovi za cenné pripomienky k mojej bakalárskej práci.

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že som túto prácu: **Ekonomické a právne dôsledky zmien v dedičskom práve po rekodifikácii** vypracoval/a samostatne a všetky použité pramene a informácie sú uvedené v zozname použitej literatúry. Súhlasím, aby moja práca bola zverejnená v súlade s § 47b zákona č. 111/1998 Zb., o vysokých školách v znení neskorších predpisov, a v súlade s platnou *Smernicou o zverejňovaní vysokoškolských záverečných prác*.

Som si vedomý/á, že sa na moju prácu vzťahuje zákon č. 121/2000 Zb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brne má právo na uzavretie licenčnej zmluvy a využitie tejto práce ako školského diela podľa § 60 ods. 1 Autorského zákona. Ďalej sa zaväzujem, že pred spísaním licenčnej zmluvy o využití diela inou osobou (subjektom) si vyžiadam písomné stanovisko univerzity o tom, že predmetná licenčná zmluva nie je v rozpore s oprávnenými záujmami univerzity, a zaväzujem sa uhradiť prípadný príspevok na úhradu nákladov spojených so vznikom diela, a to až do ich skutočnej výšky.

V Brne dňa 20. mája 2015

Abstract

This thesis deals with the economic and legal impact of changes in law of succession after recodification of private law in the Czech Republic. The first part deals with theoretical analysis of changes in law of succession and various interpretations of these changes. The practical part deals with the application of those theoretical results in the economic practise to model situations, accession tax and differences in state budget revenues after the change in legislation of accession tax. The final part deals with recommendations and considerations de lege lata and de lege ferenda of the new legislative adjustment in law of succession.

Keywords

Law of succession, accession tax, economic impacts, legislative impacts.

Abstrakt

Táto bakalárska práca sa zaoberá ekonomickými a právnymi dôsledkami zmien v dedičskom práve po rekodifikácii súkromného práva v Českej republike. Prvá časť práce sa zaoberá teoretickou analýzou zmien v dedičskom práve a rôznymi interpretáciami týchto zmien. Praktická časť práce sa zaoberá aplikáciou teoretických výsledkov v ekonomickej praxi na modelových situáciách, zdaňovaní dedičstva a rozdielom v príjmoch štátneho rozpočtu po zmene daňovej legislatívy. Záver práce sa zaoberá odporúčaniami a úvahami de lege lata a de lege ferenda novej právnej úpravy dedičského práva.

Kľúčové slová

Dedičské právo, zdaňovanie dedičstva, ekonomické dôsledky, právne dôsledky.

Obsah

1	Úvod a cieľ práce	10
1.1	Úvod.....	10
1.2	Cieľ práce.....	11
2	Metodika	12
3	Právna úprava	13
4	Všeobecné pojmy dedičského práva	14
4.1	Smrť poručiteľa	14
4.1.1	Úmrtný list	14
4.1.2	Rozsudok súdu	15
4.2	Existencia pozostalosti.....	15
4.3	Dedičská spôsobilosť	16
4.4	Dedičský titul	17
4.5	Obstaranie pre prípad smrti – závet.....	18
4.5.1	Formy závetu	18
4.5.2	Dodatok.....	19
4.6	Dedičská zmluva	19
4.6.1	Dedičská zmluva medzi manželmi	20
4.7	Odkaz	20
4.8	Neopomenuteľný dedič	21
4.8.1	Ochrana neopomenuteľného dediča	21
4.9	Povinný diel.....	22
4.9.1	Započítanie na povinný diel	22
4.10	Dedenie zo zákona	23
4.10.1	Dedičské triedy	23
4.10.2	Odúmrť.....	24
4.11	Zrieknutie sa dedičského práva.....	25
4.12	Odmietnutie dedičstva	25

4.13	Vzdanie sa dedičstva	26
4.14	Vydedenie	27
4.15	Dedičské riadenie	27
5	Výpočet dedičských podielov	29
5.1	Dedičské podiely v prvej triede dedičov	29
5.2	Dedičské podiely v druhej triede dedičov	30
6	Zdanenie dedičstva	31
6.1	Rozdiel príjmu štátneho rozpočtu z majetkových daní.....	31
7	Aplikácia dedičského práva	34
7.1	Zodpovednosť dediča za záväzky poručiteľa	34
7.1.1	Možnosť splatiť dlhy prostredníctvom dedičského konania.....	34
7.1.2	Dedičstvo ako ekonomická hrozba.....	35
7.1.3	Dedičstvo ako hrozba pre obchodné korporácie	36
7.1.4	Ekonomický dopad právnych účinkov výhrady súpisu	37
7.2	Zrieknutie sa dedičstva ako forma ochrany pred dlhmi poručiteľa	37
7.3	Vzdanie sa dedičstva	37
7.4	Odkaz ako eliminácia transakčných nákladov	38
7.5	Dedičská zmluva ako forma ručenia	38
8	Odporúčanie	40
9	Záver	41
9.1	Úvaha de lege lata.....	41
9.2	Úvaha de lege ferenda	41
10	Literatúra	43

Zoznam obrázkov

- Obr. 1 Grafické znázornenie dedičských podielov v prvej zákonnej skupine 29**
- Obr. 2 Grafické znázornenie dedičských podielov v druhej dedičskej skupine 30**
- Obr. 3 Grafické porovnanie príjmov štátneho rozpočtu z majetkových daní 33**

Zoznam tabuliek

Tab. 1	Plnenie príjmu štátneho rozpočtu z majetkových daní	32
---------------	--	-----------

1 Úvod a cieľ práce

1.1 Úvod

Po rekonštrukciách súkromného práva v Českej Republike sa dedičské právo výrazne zmenilo. Podnetom pre mnohé zmeny v dedičskom práve bolo niekoľko skutočností. Medzi tieto skutočnosti môžeme zaradiť nedostatok rešpektu voči vôli poručiteľa, preferenciu dedičov pred poručiteľom a taktiež nepredvídateľnosť práva pre poručiteľa. Tieto skutočnosti podnietili okrem zmien v dedičskom práve aj vznik nových právnych inštitúcií ako je napríklad odkaz, dedičská zmluva, zrieknutie sa a odmietnutie dedičstva, a zodpovednosť dediča za záväzky poručiteľa. V mojej bakalárskej práci sa budem venovať analýze zmien, novovzniknutých právnych inštitúcií a ich ekonomickému dopadu pri účasti právnických osôb v dedičskom konaní.

Som si vedomá že dedičské právo je hlavne téma právna, avšak každý človek sa s dedičským právom za svoj život stretne ako účastník dedičského konania. Ako poručiteľ alebo ako dedič. Človek ako ekonomický subjekt počas svojho života nadobudne majetok, záleží mu na tom čo sa s jeho majetkom stane po jeho smrti. Účastníkmi dedičského konania môžu byť aj právnické osoby, tu sa dostávame do ekonomickej roviny dedičského práva, ktorá je mnohokrát komplikovaná a nejasná. Práve tejto roviny sa budem v svojej bakalárskej práci venovať.

1.2 Cieľ práce

Cieľom mojej bakalárskej práce je analýza ekonomických a právnych dôsledkov zmien v dedičskom práve, ktoré priniesla rekodifikácia občianskeho práva s platnosťou od 1.1.2014. Za hlavný cieľ svojej práce považujem poukázať na dôležitosť tejto právnej témy pre ekonomické subjekty. V teoretickej časti svojej práce sa budem venovať analýze zmien, ako aj analýze a popisu novovzniknutých právnych inštitúcií a ich rôznym interpretáciám. V praktickej časti práce sa budem venovať aplikácií teoretických výsledkov na konkrétnych modeloch. Taktiež poukážem na rozdiel príjmu do štátneho rozpočtu, ktorý spôsobila legislatívna úprava zdaňovania dedičstva.

2 Metodika

Nevyhnutnou časťou vypracovania tejto bakalárskej práce bolo naštudovanie a porozumenie množstvu právnych predpisov upravujúcich legislatívu dedičského práva a taktiež legislatívu zdaňovania dedičstva. Naštudovanie si nového občianskeho zákonníka č. 89/2012 Zb. bolo kľúčové pre vytvorenie mojej bakalárskej práce, rovnako dôležité bolo naštudovanie si občianskeho zákonníka z roku 1964. Pre dôsledné a správne pochopenie novej právnej úpravy dedičského práva som si naštudovala viacero publikácií vysvetľujúcich rôzne interpretácie, zmeny, novovzniknuté právne inštitúcie v dedičskom práve od niekoľkých autorov. Okrem legislatívnych zmien v dedičskom práve sa zmenila aj legislatíva upravujúca majetkové dane, ktorých súčasťou je aj daň dedičská. Pre časť práce venujúcej sa zdaňovaniu dedičstva bolo dôležité naštudovanie a pochopenie zákonov upravujúcich majetkové dane podľa novej právnej úpravy. Konkrétne naštudovanie si zákona o dani z príjmu, do ktorého bola úprava dane dedičskej presunutá. Údaje pre analýzu zmeny príjmov štátneho rozpočtu som získala zo štátneho záverečného účtu zverejneného na webovej stránke Ministerstva financií Českej republiky. Pre vytvorenie modelových situácií predstavujúcich hrozby ale aj príležitosti s ekonomickým významom bolo nutné sa zamyslieť nad prebehnutými zmenami a novovytvorenými právnymi inštitúciami a možnosťami, ktoré priniesli.

3 Právna úprava

Počiatok právnej úpravy dedičského práva môžeme nájsť v listine základných práv a slobôd Českej republiky z roku 1993 v článku 11 odsek prvý, kde sa píše že každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu a dedenie sa zaručuje. Do 31. 12. 2013 upravoval dedičské právo zákon č. 40/1964 zberky zákonov. Rekodifikácia súkromného práva v českej republike priniesla nový občiansky zákonník vo forme zákona č. 89/2012 zberky zákonov. Zdaňovanie dedičstva bolo do roku 2014 upravované zákonom č. 357/1992 zberky zákonov o dani dedičskej, dani darovacej a dani z prevodu nehnuteľností, ktorý bol k 1. 1. 2014 zrušený. Nahradený bol zákonným opatrením senátu č. 340/2013 zberky zákonov o dani z nadobudnutia nehnuteľných vecí. Daň dedičská bola presunutá prostredníctvom predpisu č. 344/2013 Zb. o zmene daňových zákonov v súvislosti s rekodifikáciou súkromného práva a o zmene niektorých zákonov, do zákona o daniach z príjmu č. 586/1992 zberky zákonov.

4 Všeobecné pojmy dedičského práva

Proces dedenia podlieha niekoľkým podmienkam. Prvou podmienkou je smrť poručiteľa, druhou podmienkou je existencia pozostalosti. Treťou podmienkou je existencia osôb, ktoré môžu byť klasifikované ako spôsobilý dediči. Existencia dedičského titulu, ako právny dôvod dedenia, vstupuje do dedičského konania ako štvrtá podmienka. Ak v prípade smrti poručiteľa, v dedičskom konaní neexistuje spôsobilý dedič podľa zákona, predmet dedičstva prepadá štátu ako tzv. odúmrt'.

V tejto časti práce sa budem venovať popisu všeobecných pojmov dedičského práva.

4.1 Smrť poručiteľa

K realizácii dedičského práva je potrebné splniť niekoľko predpokladov. Prvým a základným predpokladom je smrť poručiteľa. V prípade smrti fyzickej osoby, prestáva táto osoba byť subjektom všetkých právnych vzťahov (Schelleová, 2012, str.41). Smrť fyzickej osoby je objektívnou právnou skutočnosťou, klasifikovanou ako právna udalosť, ktorá je na ľudskej vôli nezávislá (Kicová,2011). So smrťou človeka ako právnou udalosťou a zánikom právnej osobnosti sa spája aj zánik spôsobilosti mať práva a povinnosti.

V okamihu smrti fyzickej osoby vzniká dedičovi dedičské právo, za predpokladu existencie pozostalosti, spôsobilého dediča a právneho dôvodu dedenia. Smrť človeka sa preukazuje tromi spôsobmi. Prvým a najčastejším spôsobom preukazovania smrti fyzickej osoby je prostredníctvom verejnej listiny vo forme úmrtného listu. Ďalším spôsobom je rozsudok súdu a právna domnienka.

4.1.1 Úmrtný list

Najčastejším spôsobom preukazovania smrti fyzickej osoby je prostredníctvom verejnej listiny vo forme úmrtného listu, ktorý vyhotovuje matričný úrad. Príslušný matričný úrad k zápisu úmrtia do matričnej knihy a vyhotovenie úmrtného listu je ten matričný úrad, ktorý sa nachádza v správnom obvode v ktorom konkrétna fyzická osoba zomrela (§10 ods. 1 Z.č. 301/2000 Zb.).

V prípade ak je miesto úmrtia fyzickej osoby neznáme, zápis do matričnej knihy a vyhotovenie úmrtného listu prislúcha matričnému úradu v ktorého miestnej pôsobnosti bola zomrelá fyzická osoba nájdená (§10 ods. 2 Z. č. 301/2000 Zb.).

Ak fyzická osoba zomrie v dopravnom prostriedku, matričný úrad príslušný k zápisu úmrtia do matričnej knihy a vyhotoveniu úmrtného listu je ten úrad v kto-

rého obvodu pôsobnosti dôjde k vyloženiu danej fyzickej osoby z dopravného prostriedku (§10 ods. 3 Z.č. 301/2000 Zb.).

4.1.2 Rozsudok súdu

Súd môže vyhlásiť človeka za mŕtveho aj bez návrhu osoby ktorá by na tom mala právny záujem. Súd prehlási človeka za mŕtveho, v prípade ak nie je možné telo mŕtveho prehládnuť stanoveným spôsobom podľa nového občianskeho zákonníku v zmysle §26 odseku 2, tzv. dôkaz smrti. Súd v rozhodnutí o prehlásení človeka za mŕtveho určí deň, ktorý je platný ako deň smrti danej fyzickej osoby (Svoboda, 2014, str.2)

Súd môže na návrh osoby s právnym záujmom prehlásiť človeka za mŕtveho, ak existujú dôvodné domnienky o jeho smrti, alebo vzhľadom k okolnostiam je zrejmé či značne pravdepodobné, že človek zomrel (Svoboda, 2014, str.2). V zmysle nového občianskeho zákonníka podľa §71 ods. 1, sa jedná o tzv. domnienku smrti.

4.2 Existencia pozostalosti

Je viac než samozrejmé že jedným z predpokladov dedenia je existencia pozostalosti. Pozostalosť tvorí celé imanie poručiteľa. Súhrn jeho vlastníckych práv, ktoré pri dedičskom konaní prechádzajú na dediča, okrem práv ktoré a povinností ktoré sú výlučne viazané na jeho osobu (Schelleová, 2012, str.43). Výnimkou môže byť prípad ak tieto práva viazané výlučne s osobou poručiteľa boli uznané, alebo uplatnené ako dlh u orgánov verejnej moci.

Do pozostalosti sa započítavajú hlavne veci, ktoré mal poručiteľ počas svojho života v individuálnom, osobnom vlastníctve. Sú to veci nehnuteľné aj hnutel'né. Obdobne sa do pozostalosti započítavajú aj pohľadávky poručiteľa, ak jeho smrťou tieto pohľadávky nezanikli. Sú to aj práva z ktorých je dôležité upozorniť hlavné na práva autorské a práva z vynálezov a objavov (Schelleová, 2012).

Je dôležité rozlišovať v terminológii dedičského práva pojem pozostalosť a pojem dedičstvo. Pojem pozostalosť predstavuje súhrn všetkých majetkových práv, hnutel'ných aj nehnuteľných vecí poručiteľa. Na druhej strane pojem dedičstvo predstavuje súhrn vecí a práv, časť pozostalosti, ktorá počas dedičského konania prechádza na daného dediča. Vo vzťahu k tomuto dedičovi je súhrn vecí a práv nazývaný dedičstvom. Ak je v dedičskom konaní len jediný dedič, potom oba pojmy splývajú, pretože vo vzťahu k tomuto dedičovi ide zároveň o dedičstvo aj o pozostalosť (Svoboda, 2014, str.3)

Dôležitá zmena, ktorá nastala po rekonifikácii občianskeho práva v Českej republike, je podľa novej právnej úpravy zodpovednosť dediča za všetky dlhy poručiteľa. V minulosti zodpovedal dedič iba za dlhy do výšky svojho dedičstva. (Wel-

lech, 2014, str. 59). Podľa novej právnej úpravy je dedič zodpovedný za poručiteľove dlhy celým svojím majetkom a do ich skutočnej výšky. Túto zmenu ktorú pri-niesla rekonštrukcia občianskeho práva s radosťou priali veritelia, pre ktorých sa vymáhanie dlhov po smrti dlžníka zjednodušilo a stalo sa reálnejším. Dôležité je však že veritelia majú povinnosť nahlásiť svoje pohľadávky do dedičského konania (Wellech, 2014, str.60).

4.3 Dedičská spôsobilosť

V novom občianskom zákonníku nájdeme definíciu dedičskej nespôsobilosti : *„Z dedičského práva je vylúčený, ten kto sa dopustil činu povahy úmyselného trestného činu voči poručiteľovi, jeho predkovi, potomkovi alebo manželovi alebo zavrhnutiahodného činu voči poručiteľovej poslednej vôli, hlavne tým, že poručiteľa k prejavu poslednej vôle donútil alebo lstivo zvedol, prejav poslednej vôle poručiteľovi prekazil alebo jeho posledné obstaranie zatajil, sfaľšoval, podvrhol alebo úmyselne zničil, iba ak mu poručiteľ tento čin výslovne odpustil“* (§1481, Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

Ako spôsobilý dedič môže do dedičského konania vstupovať fyzická osoba, právnická osoba ako aj štát. Dôvody dedičskej nespôsobilosti sú v tom, že sa určitá osoba dopustila tak ťažkého poklesku voči poručiteľovi, voči niektorým osobám poručiteľovi zvlášť blízkym, alebo voči prejavu jeho poslednej vôle (Eliáš, 2012, str.605).

V predchádzajúcej právnej úprave, v občianskom zákonníku z roku 1964 v §469 sa dočítame že dedičsky nespôsobilý je ten, kto sa dopustil úmyselného trestného činu. Zmena v novej právnej úprave rozširuje tento pojem na formu kde dedičsky nespôsobilý je ten, kto sa dopustil činu povahy úmyselného trestného činu. Táto zmena ma dosiahnuť pokrytie subjektov ktoré vstupujú do dedičského konania a dopustili sa voči poručiteľovi úmyselného trestného činu, avšak ešte nie je trestnoprávne zodpovednými. Ďalšou zmenou prešli aj pojmy rodičia a deti, ktoré sa zmenili na pojmy predkovia a potomkovia aby širšie obsiahli osoby blízke poručiteľovi.

Definícia dedičskej nespôsobilosti sa v novej právnej úprave rozšírila o definície ďalších osôb ktoré budú z dedičského konania vylúčené. *„Ak prebieha v deň poručiteľovej smrti riadenie o rozvod manželstva zahájené na poručiteľov návrh podaný v dôsledku toho, že sa manžel voči poručiteľovi dopustil činu naplňujúceho znaky domáceho násillia, je poručiteľov manžel vylúčený z dedičského práva ako zákonný dedič“* (§1482 ods. 1, Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad). Priebeh rozvodového konania ovplyvňuje teda dedičskú nespôsobilosť iba pri dedení zo zákona, ak by však

poručiteľ uviedol manžela v poslednej vôli tak nemá prebiehajúce rozvodové konanie vplyv na manželovu dedičskú spôsobilosť.

Rozšírenie definície sa dotklo aj rodičov, ktorý boli zbavený rodičovskej zodpovednosti. „Ak bol rodič zbavený rodičovskej zodpovednosti preto, že ju alebo jej výkon zneužíval alebo výkon rodičovskej zodpovednosti z vlastnej viny závažným spôsobom zanedbával, je vylúčený z dedičského práva po dieťati podľa zákonnej dedičskej postupnosti“ (§1482 ods. 2 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad). Podobne ako pri dedičskej nespôsobilosti manžela počas trvania rozvodového konania, aj v prípade rodičov zbavených rodičovskej zodpovednosti sa dedičská neschopnosť týka iba v prípade, ak sa dedí podľa zákona. Ak dieťa zanechalo poslednú vôľu a odkázalo časť pozostalosti rodičom, tak aj rodič ktorý bol zbavený rodičovskej zodpovednosti bude dediť.

4.4 Dedičský titul

Poslednou, no nie menej závažnou, podmienkou dedenia je existencia právneho dôvodu dedenia nazývaná taktiež ako dedičský titul. V právnej úprave dedičského práva nájdeme zakotvený dedičský titul: „Dedí sa na základe dedičskej zmluvy, zo závetu alebo zo zákona. Tieto dôvody môžu pôsobiť aj vedľa seba“ (§1476 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

Obstaranie pre prípad smrti, do ktorého radíme závet, dedičskú zmluvu a dodatok majú väčšiu právnu silu ako dedenie zo zákona. To znamená, že ak existuje nejaká forma obstarania pre prípad smrti, dedičské konanie sa najskôr zaoberá týmto obstaraním. V prípade že poručiteľ v obstaraní pre prípad smrti nezahrnul celé svoje imanie, zvyšok pozostalosti sa bude riadiť dedením podľa zákona. Existencia viacerých dedičských titulov zároveň sa nevylučuje, avšak je dané ich poradie a právna sila. Obstaraním pre prípad smrti nie je možné skrátiť povinný diel neopomenuteľného dediča, ktorý sa práva na povinný podiel nezriekol a nedošlo ani k vydedeniu“ (Janků, 2014, str.92).

V predchádzajúcej právnej úprave existovala iba jediná forma obstarania pre prípad smrti, touto formou bol závet. Nový občiansky zákonník rozšíril túto oblasť o dedičskú zmluvu, odkaz a dodatok. Samotný dodatok nemá právnu silu povolať dediča, slúži iba ako doložka, ktorá môže byť vo forme podmienky, uplynutia času prípadne uposlúchnutie príkazu. Dodatkom môže slúžiť aj k zriadeniu odkazu.

4.5 Obstaranie pre prípad smrti – závet

Závet je jednou formou obstarania pre prípad smrti, jeho právnu úpravu nájdeme v novom občianskom zákonníku v hlave tretej, druhý diel, oddiel druhý: *„Závet je odvolateľný prejav vôle, ktorým poručiteľ pre prípad svojej smrti osobne zostavuje jednej či viacerým osobám aspoň podiel na pozostalosti, prípadne aj odkaz. Ak nie je zrejmé, ktorý deň, mesiac a rok bol závet obstaraný a ak obstaral poručiteľ viac závetov, ktoré si odporujú alebo ak závisia iné právne účinky závetu na určení doby jeho obstarania, je závet neplatný“* (§1494 ods. 1 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

V predchádzajúcej právnej úprave neexistovala možnosť pre poručiteľa obstarávať v závete aj odkazy. Nová právna úprava dedičského práva túto možnosť prináša a tým značne uľahčuje priebeh dedičského konania.

Obstarávať závet môžu iba svojprávne osoby, bez súhlasu zákonného zástupcu si môžu závet obstarat' aj osoby od veku 15 rokov. Ďalšou výnimkou sú osoby s obmedzenou svojprávnosťou, ktoré taktiež môžu obstarat' závet formou verejnej listiny, v prípade ak je ich svojprávnosť obmedzená z dôvodu alkoholizmu, užívania psychotropných látok a pol., môže takáto osoba obstarat' závet v akejkoľvek forme, ale iba ohľadne polovice pozostalosti (Janků, 2014, str.93).

4.5.1 Formy závetu

Závet môžeme obstarat' v niekoľkých rôznych formách. Prvá forma závetu je závet obstaraný holografne. Holografný závet je celý napísaný rukou poručiteľa a poručiteľom podpísaný, takáto forma závetu nepotrebuje pri svojom obstarávaní svedkov pre svoju platnosť. Prítomnosť svedkov si však vyžaduje alografná forma závetu. Alografný závet je napísaný na stroji, počítači, rukou niekoho iného. Aby bola takáto forma závetu platná je potrebné aby pri podpise poručiteľa boli prítomní dvaja svedkovia. Ďalšou formou obstarania závetu je vo forme verejnej listiny a to ako notárskeho zápisu.

Akúkoľvek formu závetu si zvolíme, musí toto obstaranie pre prípad smrti splniť základné všeobecné podmienky platnosti právneho jednania. Musí ísť o prejav vôle pravý a vážny, bez omylu, prejav určitý a zrozumiteľný (Novotný, 2014, str.42).

Nový občiansky zákonník prináša aj možnosť tzv. privilegovaného závetu, jedná sa o úľavu pri obstarávaní závetu za mimoriadnych podmienok kedy je život poručiteľa ohrozený. Právna úprava privilegovaného závetu: *„Kto je pre náhlu udalosť v očividnom a bezprostrednom ohrození života, má právo obstarat' závet ústne pred tromi súčasne prítomnými svedkami. To isté právo ma aj ten, kto sa nachádza*

v mieste, kde je bežný spoločenský styk ochromený následkom mimoriadnej udalosti a nie je možné po ňom rozumne požadovať, aby obstaral v inej forme“ (§1542 ods.1 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad). Poručiteľ môže využiť túto možnosť v kritických a nečakaných situáciách ako sú napríklad letecké prípadne lodné nešťastia, prírodne katastrofy, automobilové nehody a pod. Ak má preto poručiteľ vážny dôvod, môže na palube námorného plavidla plávajúceho pod štátnou vlajkou Českej republiky, alebo lietadla zapísaného v leteckom registri v Českej republike zaznamenať poručiteľovu poslednú vôľu, za prítomnosti dvoch svedkov veliteľ námorného plavidla alebo lietadla (Janků, 2014, str.95).

4.5.2 Dodatok

Súčasne s mnohými zmenami v dedičskom práve vznikli aj mnohé nové právne inštitúcie. Jednou z nich je práve dodatok, ktorý vystupuje v dedičskom práve ako nová forma dedičského titulu. Právnu úpravu dodatku nájdeme vo všeobecných ustanoveniach o obstaraní pre prípad smrti. „Dodatkom môže poručiteľ nariadiť odkaz, stanoviť odkazovníkovi alebo dedičovi podmienku, alebo doložiť čas alebo uložiť odkazovníkovi alebo dedičovi príkaz. Čo je stanovené o záвете, platí obdobne aj o dodatku (§1498 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad). Dodatok môžeme obstaráť dvomi spôsobmi. Prvým spôsobom je obstaráť dodatok testamentárny, to znamená že dodatok bol obstaraný zároveň spolu so závetom. Testamentárnym dodatkom môžeme nariadiť odkaz, stanoviť podmienku, doložiť čas prípadne stanoviť príkaz. Intestátny dodatok, je dodatok ktorý nebol obstaraný zároveň spolu so závetom ale bol obstaraný samostatne, a jeho existencia a právoplatnosť nie je viazaná podmienkou existencie závetu. Rozdiel spočíva v tom, že testamentárnym dodatkom môžeme zaviazat' odkazovníka, zákonného dediča a aj závetného dediča, zatiaľ čo intestátnym dodatkom môžeme takto obmedziť iba odkazovníka a zákonného dediča (Svoboda, 2014, str.73).

4.6 Dedičská zmluva

Dedičská zmluva je jedným z novozavedených právnych inštitútov. Tento nový právny inštitút ponúka poručiteľovi možnosť dohodnúť sa so svojimi dedičmi ohľadne dedičstva a rozdelenia jeho majetku. Poručiteľ nemôže dedičskou zmluvou rozdeliť celý svoj majetok, môže uzavrieť dedičskú zmluvu maximálne v hodnote troch štvrtín svojho majetku. Posledná štvrtina musí zostať voľná aby bolo možné o nej pojednať podľa zvlášť prejavenej vôle, napríklad odkazom alebo závetom. Dedičská zmluva je dvojstranné právne jednanie, nemôže byť jednostranne menená uzavretá ani zrušená a musí mať formu verejnej listiny, notárskeho zápisu. Právnu úpravu dedičskej zmluvy nájdeme oddiely tret'om. „Dedičskou zmluvou po-

voláva poručiteľ druhú zmluvnú stranu alebo tretiu osobu za dediča alebo odkazovníka a druhá strana to práma“ (§1582 ods. 1 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

Dedičskú zmluvu môže uzavrieť iba poručiteľ, ktorý je svojprávny a plnoletý. Pokiaľ by mal poručiteľ obmedzenú svojprávnosť, vyžaduje občiansky zákonník k uzavretiu dedičskej zmluvy týmto poručiteľom taktiež súhlas jeho opatrovníka (Novotný, 2014, str.75). Dedičská zmluva nebráni poručiteľovi v používaní majetku, o ktorom sa pojednáva v dedičskej zmluve počas jeho života.

4.6.1 Dedičská zmluva medzi manželmi

Nový občiansky zákonník ponúka túto možnosť manželom a snúbencom s jednou malou obmenou. Dedičská zmluva uzavretá medzi manželmi je jediný druh dedičskej zmluvy v ktorom je možné aby sa obe zmluvné strany povolali navzájom ako dediči v jednej zmluve zároveň. Ak dedičskú zmluvu medzi manželmi uzavru aj snúbenci, zmluva nadobúda platnosť dňom vzniku manželstva. V zmluve uzavretej snúbencami nie je možnosť povolať sa navzájom za dedičov v jednej zmluve, túto možnosť majú iba manželia. V prípade zániku manželstva dedičská zmluva nezaničí, iba ak si manželia dojednali túto doložku v zmluve. Právna úprava dedičskej zmluvy znie nasledovne: „Manželia môžu uzavrieť dedičskú zmluvu, podľa ktorej jedna strana povoláva druhú za dediča alebo odkazovníka a druhá strana toto povolanie práma, alebo sa takto za dediča alebo odkazovníka povolávajú navzájom“ (§1592 ods.1 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

4.7 Odkaz

Zásadný rozdiel medzi odkazom a dedičstvom je v tom že odkazovník, osoba ktorej sa vec odkazuje, nepreberá na seba spolu s odkazom aj poručiteľove dlhy. Poručiteľ zriadi odkaz tým, že v obstaraní pre prípad smrti, odkáže určitú vec, peniaze, časť svojho majetku ako odkaz určitej osobe, tzv. odkazovníkovi. Odkazovník môže byť iba osoba spôsobilá dediť (Schelleová, 2012, str.69). Smrťou poručiteľa vzniká odkazovníkovi pohľadávka voči dedičom. Odkazovník, na rozdiel od dedičov, nie je účastníkom dedičského konania, ani nemusí čakať s uplatnením svojej pohľadávky na skončenie dedičského konania. Ak odkazovník uplatní svoju pohľadávku voči dedičom, dedič je povinný mu odkázanú vec vydať aj pred skončením dedičského konania.

Právnu úpravu odkazu nájdeme v diele treťom: „Odkaz zriadi poručiteľ tak, že v obstaraní pre prípad smrti nariadi určitej osobe, aby odkazovníkovi vydala predmet odkazu. Odkazovníkom môže byť iba osoba spôsobilá dediť. Ak povolá poručiteľ dediča s určením, že ten určitú vec dediť nemá, považuje sa to za zriadenie odkazu zákonným dedičom“ (§1594 ods.1 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

V dôvodovej správe k novému občianskemu zákonníku sa o inštitúcii odkazu hovorí ako o veľmi významnej. Významnej práve z toho dôvodu, že odkazovníka zásadne nezaťažuje povinnosť prispieť na úhradu poručiteľových dlhov, preto je odkaz často využívaný k dobročinným a všeobecne prospešným účelom ako sú charitatívne plnenia nadáciám, cirkvám a náboženským spoločnostiam, dotácie politickým stranám a hnutiam, poskytnutie predmetu múzejnej alebo galerijnej hodnoty príslušným ústavom a pod. (Eliáš, 2012, str.652). Predmetom odkazu môže byť vec, prípadne veci, určitého druhu ale aj pohľadávka.

4.8 Neopomenutelný dedič

Právna úprava neopomenutelných dedičov je rozšírená aj v zahraničí. V zahraničí však do skupiny neopomenutelných dedičov radíme širší okruh osôb ako v legislatívnej úprave neopomenutelného dediča v Českej republike. V zahraničí sa môžeme stretnúť s manželom ale aj rodičmi na privilegovanej pozícii neopomenutelného dediča, v novej právnej úprave dedičského práva v Českej republike na pozícii neopomenutelného dediča môžeme nájsť iba potomka poručiteľa. Privilegované postavenie manžela bolo zrušené v roku 1950, rodičov potom v roku 1964 (Eliáš, 2014, str.310). V českej legislatíve je riešenie práv na zaopatrenie týchto osôb riešené formou rôznych druhov výživného v §1666 až §1669. Definícia neopomenutelného dediča znie nasledovne: „*Neopomenutelnými dedičmi sú deti poručiteľa a ak nededia potom sú nimi ich potomkovia*“ (§1643 ods.1 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad). Zmena sa dotkla aj terminológie, kde pojem neopomenutelný dedič sa zmenil na pojem nepominutelný.

4.8.1 Ochrana neopomenutelného dediča

Právnu úpravu ochrany neopomenutelného dediča nájdeme v oddieli treťom: „*Neopomenutelný dedič vydedený neplatne má právo na povinný diel, ak bol skrátaný na čistej hodnote povinného dielu, má právo na jeho doplnenie*“ (§1650 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad). Ďalej v §1651 až 1653 sa dočítame, že právo na povinný podiel má aj neopomenutelný dedič, o ktorom poručiteľ vedel že je nažive a zámerne ho v závete opomenul. Ak sa osoba, ktorá bola opomenutá omylom dopustila niečoho čo naplňuje zákonný dôvod vydedenia, hľadá sa na opomenutie ako mlčky vykonané a právoplatné vydedenie. Ak opomenutý dedič, dokáže pred príslušnými orgánmi, že jeho vydedenie pochádza iba z nevedomosti poručiteľa o jeho existencii, má tento dedič právo na povinný diel, ktorý mu podľa zákona prislúcha. V situácii ak bol neopomenutelný dedič ukrátený prípadne opomenutý, prispejú dediči aj odkazovníci k vyrovnaníu jeho práva rovnomerne (Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

4.9 Povinný diel

Povinný diel je časť pozostalosti v peňažitej forme, ktorá pripadá neopomenuteľnému dedičovi. Dedič na pozícií neopomenuteľného dediča vstupuje do dedičského konania ako veriteľ, ktorému vzniklo právo na finančnú čiastku rovnajúcu sa hodnote jeho povinného dielu a teda nie na určitý podiel z pozostalosti (Svoboda, 2014, str.22). Existuje však možnosť dohody s ostatnými dedičmi a tak neopomenuteľný dedič môže získať určitú vec z pozostalosti. Ak na strane dedičov existujú zvlášť závažné dôvody, a je možné to po neopomenuteľnom dedičovi rozumne požadovať, môže súd povoliť splátky na povinný diel alebo odklad jeho splatnosti, táto pohľadávka sa však úročí odo dňa kedy bola pôvodne splatná (§1654 ods.1 89/2012 Zb., vlastný preklad).

Veľkosť povinného dielu závisí na plnoletosti neopomenuteľného dediča a je nasledovná: *„Ak je neopomenuteľný dedič neploletý, musí sa mu dostať aspoň toľko, koľko tvorí tri štvrtiny jeho zákonného dedičského podielu. Ak je neopomenuteľný dedič plnoletý, musí sa mu dostať aspoň toľko, koľko tvorí jedna štvrtina jeho zákonného dedičského podielu“* (§1643 ods.2 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

4.9.1 Započítanie na povinný diel

Dôvodom právnej úpravy započítania na povinný diel je spravodlivé rozdelenie majetku poručiteľa. Prevažne sa jedná o majetok, ktorý dedič dostal od poručiteľa inou formou ako prostredníctvom dedičského konania.

V predchádzajúcej právnej úprave v prípade dedenia zo zákona sa započítavali na povinný diel všetky bezplatné plnenia, ktoré dedič získal od poručiteľa za jeho života. Ak sa jednalo o dedenie zo závetu, tak sa podľa občianskeho zákonníku z roku 1964 vykonalo započítanie iba na poručiteľov príkaz (Eliáš, 2012, str.679). Zmenou oproti predchádzajúcej právnej úpravy započítania je to, že započítanie na povinný diel sa vykoná aj pri dedení zo zákona, aj pri dedení zo závetu, avšak sa započítajú veci ktoré dedič bezplatne získal od poručiteľa v posledných troch rokoch pred jeho smrťou.

Legislatívne znenie započítania na povinný diel je nasledovné: *„Na povinný diel sa započíta všetko, čo neopomenuteľný dedič z pozostalosti skutočne nadobudol odkazom alebo iným poručiteľovým opatrením. Na povinný diel sa započíta aj to, čo neopomenuteľný dedič od poručiteľa bezúplatne získal v posledných troch rokoch pred jeho smrťou, iba ak poručiteľ prikáže, aby sa započítanie vykonalo za dlhšiu dobu; potomkom sa okrem toho započíta aj to, čo od poručiteľa bezúplatne získal dedičov predok. Pri započítaní sa však neprihliada k obvyklým darovaniam“* (§1660 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

4.10 Dedenie zo zákona

V tejto časti dedičského práva došlo k rozsiahlym zmenám. Dedičské skupiny sa z pôvodných štyroch rozšírili na šesť dedičských skupín. Občiansky zákonník z roku 1964 založil tri dedičské triedy, s obmedzením okruhu zákonných dedičov o prarodičov poručiteľ'a. Dôvodom k tomuto obmedzeniu okruhu zákonných dedičov bol, podľa tvorcov vtedajšieho zákonníka, názor že zakladať prarodičom dedičské právo je nepraktické a nepotrebné. Tento názor bol ovplyvnení dobovou ideológiou a optimistickou predstavou, že sa o občanov vyššieho veku postará socialistický štát (Eliáš, 2012, str.666). Rozšírenie dedičských skupín nastalo v roku 1991 novelou občianskeho zákonníku č. 509/1991 Zb. Českej republiky, dedičské triedy sa rozšírili o prarodičov poručiteľ'a a ich deti. Ani toto rozšírenie dedičských skupín nepovažovali tvorcovia nového občianskeho zákonníka za dostatočné.

Dedičské konanie sa riadi pravidlami dedenia zo zákona v prípade ak poručiteľ nezanechal obstaranie pri prípad smrti, prípadne do tohto obstarania pre prípad smrti zahrnul iba časť svojho majetku. Ďalším prípadom kedy nastupuje dedenie zo zákona sú prípady, keď žiadny z poručiteľ'ových testamentárnych dedičov, ktorý boli k dedeniu celej pozostalosti povolaný rovným dielom, alebo niektorý zo závetných dedičov, v prípade, keď dedičom boli stanovené nerovné podiely, z akéhokoľvek dôvodu nededí (Svoboda, 2014, str.91).

Okrem rozšírenia počtu dedičských skupín, sa výrazne aj zmenil okruh zahrnutých osôb blízkych poručiteľ'ovi v týchto skupinách. Už v druhej dedičskej skupine môžeme nájsť výraznú zmenu a to v podobe zaradenia osoby, ktorá žila s poručiteľ'om najmenej jeden rok v spoločnej domácnosti. Túto zmenu odôvodňujú tvorcovia zákona tým, že sa snažili prispôsobiť dedičské právo čo najviac praxi a zmene životného štýlu, ktorý je neporovnateľný s dobou, kedy sa tvoril Občiansky zákonník z roku 1964. Dôvodom prečo medzi zákonných dedičov boli zaradené aj osoby bez príbuzenského pomeru k poručiteľ'ovi je ten, že v súčasnej dobe dochádza veľmi často k súžitiu osôb a to aj mimo inštitútu manželstva. Ich vzťah je adekvátny vzťahu manželstva, nadobúdajú spolu majetok, spolu sa starajú o svoje deti a spoločne si zaisťujú prostriedky pre život (Svoboda, 2014, str.91).

4.10.1 Dedičské triedy

Legislatívne znenie úpravy dedičských tried nájdeme v §1635 až §1640 a je nasledovné: „V prvej triede dedičov dedí poručiteľ'ove deti a jeho manžel, každý z nich rovnakým dielom. Ak nededí niektoré dieťa, nadobúdajú jeho dedičský podiel rovnakým dielom jeho deti; to isté platí o vzdialenejších potomkoch toho predka“ (§1635 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

Úprava druhej dedičskej skupiny je nasledovná: „Ak nededia poručiteľovi potomkovia, dedí v druhej triede manžel, poručiteľovi rodičia a ďalej tí, ktorí žili s poručiteľom najmenej po dobu jedného roku pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktorý z tohto dôvodu sa starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázaní výživou na poručiteľa“ (§1636 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

Definícia tretej dedičskej skupiny je nasledovná: „Ak nededí manžel ani žiadny z rodičov, dedí v tretej triede rovnakým dielom poručiteľovi súrodenci a tí, ktorí žili s poručiteľom najmenej po dobu jedného roku pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktorí z tohto dôvodu sa starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázaní výživou na poručiteľa. Ak nededí žiadny zo súrodencov poručiteľa, nadobúdajú jeho dedičský podiel rovnakým dielom“ (§1637 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

Legislatívna úprava štvrtej dedičskej triedy: „Ak nededí žiadny dedič v tretej triede, dedí vo štvrtej triede rovnakým dielom prarodičia poručiteľa“ (§1638 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

Piata dedičská trieda je definovaná nasledovne: „Ak nededí žiadny z dedičov štvrtej triedy, dedí v piatej triede iba prarodičia rodičov poručiteľa. Prarodičom poručiteľovho otca pripadá polovica dedičstva, prarodičom poručiteľovej matky druhá polovica. Obe dvojice prarodičov sa delia rovným dielom o polovicu, ktorá na nich pripadá“ (§1639 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

Posledná, šiesta dedičská trieda má nasledovnú právnu úpravu: „Ak nededí žiadny z dedičov piatej triedy, dedia v šiestej triede deti detí súrodencov poručiteľa a deti prarodičov poručiteľa, každý rovnakým dielom“ (§1640 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

4.10.2 Odúmrť

V porovnaní s legislatívou dedičského práva pred rokom 1964, ktorá bola upravená občianskym zákonníkom č.141/1950 Zb. Českej republiky, ponúka dnešná právna úprava dedenia zo zákona šesť dedičských tried oproti vtedy terajším dvom. Legislatívna úprava z roku 1950 uvádzala iba dve dedičské triedy a to s tým zámerom aby uľahčila štátu nadobudnutie majetku prostredníctvom právnej inštitúcie odúmrť. Tvorcovia vtedajšieho zákona tu odôvodňovali tým, že u vzdialenejších príbuzných sa spravidla neudržiaval živý rodinný vzťah, odôvodňujúci bezpráčne majetkové nadobudnutie (Eliáš, 2012, str.666).

Ak poručiteľ nezanechal žiadne obstaranie pre prípad smrti, a neexistujú žiadny dediči podľa zákona tak sa štát stáva právoplatným dedičom a pripadne mu celá pozostalosť po poručiteľovi. Legislatívna úprava inštitúcie odúmrť je nasledovná: „Ak nededí žiadny dedič ani podľa zákonnej dedičskej postupnosti, pripadá dedičstvo štátu a na štát sa hľadí, ako by bol zákonný dedič; štát však nemá právo

odmietnuť dedičstvo, ani právo na odkaz podľa § 1594 ods.1 vety tretej. Voči iným osobám má štát postavenie ako dedič, ktorému svedčí výhrada súpisu“ (§1634 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

4.11 Zrieknutie sa dedičského práva

Občiansky zákonník platný pred rokom 2014 neumožňoval vzdať sa práv, ktoré mali vzniknúť v budúcnosti podľa § 574 ods.2 zákona č. 40/1964 Zb., a tak znemožnil možnosť vyriešiť majetkové otázky ešte za života poručiteľa (Svoboda, 2014, str.45).

Ako som spomínala už v predchádzajúcich kapitolách tejto práce, právo na dedičstvo vzniká smrťou poručiteľa podľa § 1479, a podľa § 1480 sa dedičského práva, ktoré ma iba v budúcnosti vzniknúť je možné sa vzdať a nie je možné ho previesť na inú osobu. Legislatívna definícia zrieknutia sa dedičského práva je nasledovná: *„Dedičského práva, ktoré má iba vzniknúť, sa dá iba zriecť; nie je možné ho previesť ani s ním inak naložiť“* (§1480 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad). Táto nová právna inštitúcia v dedičskom práve platnom od 1. 1. 2014, prináša poručiteľovi možnosť vyriešiť si majetkové otázky so svojimi dedičmi ešte za jeho života. Predpokladaný dedič uzavrie s poručiteľom za jeho života zmluvu o tom, že sa vzdáva svojho práva na dedičstvo. Táto zmluva musí mať formu verejnej listiny. Predpokladaný dedič sa vzdáva práva na dedičský podiel, a súčasne, ak je neopomenuteľným dedičom aj práva na povinný diel. Ak sa však neopomenuteľný dedič zriekne iba práva na povinný diel, nezrieka sa tým súčasne práva na dedičský podiel (Janků, 2014, str.92).

4.12 Odmietnutie dedičstva

Smrťou poručiteľa získavajú dediči právo na dedičstvo, avšak títo dediči majú legislatívnu možnosť toto právo na dedičstvo odmietnuť. Právna úprava odmietnutia dedičstva je nasledovná: *„Dedič má právo po smrti poručiteľa dedičstvo odmietnuť; zmluvný dedič iba vtedy, ak to nie je dedičskou zmluvou vylúčené. Ak odmieta dedičstvo neopomenuteľný dedič, môže dedičstvo odmietnuť s výhradou povinného dielu“* (§1485 ods.1 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad). Odmietnutie dedičstva sa vykoná prostredníctvom prehlásenia voči súdu, v zákonom stanovenej lehote. Lehota na odmietnutie dedičstva je jeden mesiac odo dňa kedy súd vyrozumel dediča o jeho práve dedičstvo odmietnuť a o následkoch tohto odmietnutia. Táto lehota sa predlžuje na tri mesiace, ak má dedič jediný pobyt v zahraničí. Odmietnutie je neplatné, pokiaľ je k nemu pripojená podmienka, výhrada alebo je odmietnutá len časť dedičstva (Janků, 2014, str.91). Za dediča môže dedičstvo odmietnuť, neod-

mietnuť a priat' aj jeho zmocnenec, ak mu bola udelená plná moc od dediča. „Ak dedič odmietne právo na dedičstvo hľadá sa naňho ako keby dedičstvo nikdy nenadobudol“ (§ 1486 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad). Prehlásenie o odmietnutí dedičstva je konečné a nezmeniteľné, dedičstvo je možné odmietnuť alebo priat' jedine ako celok. Neumožňuje sa odmietnuť iba časť dedičstva. V prípade, že dedič zomrie pred uplynutím lehoty na odmietnutie dedičstva, prechádza jeho právo odmietnuť dedičstvo na jeho dediča. Je potom celkom logické a spravodlivé, že lehota pre odmietnutie dedičstva tohto dediča neuplynie skôr, než tomuto druhému dedičovi uplynie lehota pre odmietnutie dedičstva po predchádzajúcom dedičovi (Novotný, 2014, str.19).

4.13 Vzdanie sa dedičstva

Rozdielom medzi odmietnutím dedičstva a vzdaním sa dedičstva je ten, že v prípade ak sa dedičstva vzdám tak sa ho môžem vzdať v prospech iného dediča. Podmienka toho aby dediči svoje dedičstvo mohli previesť na iného dediča je tá, že dedičstvo nesmeli predtým odmietnuť. Ak dedičstvo odmietli, nemajú už žiadne právo rozhodovať čo sa s ním stane ďalej.

Znenie legislatívnej úpravy je nasledovné: „Dedič, ktorý dedičstvo neodmietol, sa ho môže pred súdom v riadení o dedičstvo vzdať v prospech druhého dediča; ak tak vykoná neopomenuteľný dedič, vzdáva sa tým aj práva na povinný diel s účinnosťou aj pre svojich potomkov. Ak súhlasí aj druhý dedič, použijú sa obdobne ustanovenia § 1714 až § 1720; ak však nesúhlasí, k vzdaniu dedičstva sa neprihliada“ (§ 1490 ods. 1 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad). Ak druhý dedič súhlasí s vzdaním sa dedičstva v jeho prospech, tak sa tento proces ďalej riadi ustanoveniami o odcudzení dedičstva, ktoré sú upravené v § 1714 až § 1720 nového občianskeho zákonníka, pretože sa môžu dotýkať práv tretích osôb a to veriteľov.

Ak sa vzdá dedič v prospech iného dediča svojho dedičstva, pôjde o jeho prejav vôle, do ktorého prirodzene jeho potomkovia nemôžu bez zvláštneho právneho dôvodu zasahovať, pretože tento dedič nakladá so svojím majetkom (Eliáš, 2012, str.612).

Možnosť disponovať s dedičským právom existuje vďaka zakotveniu dedičského práva v novom občianskom zákonníku, ktoré nebolo odmietnuté, ako vlastníctvo dediča. Ak sa dedičského práva vzdá neopomenuteľný dedič, vzdáva sa tým aj práv na povinný diel, a to nielen za seba, ale s účinnosťou aj pre svojich potomkov (Novotný, 2014, str.20). Dedičstva sa môže vzdať ako aj dedič, ktorý dedí podľa zákonnej postupnosti tak aj dedič, ktorý dedí podľa poručiteľovho obstarania pre prípad smrti. Je dôležité upozorniť na to, že ak sa dedičstva vzdá dedič, ktorý bol obťažovaný príkazom, alebo nariadením odkazu prípadne rôznym iným opatre-

ním podľa poručiteľovej poslednej vôle, ktoré je osobnostne zviazané s ním, nie je možné aby sa tohto príkazu, alebo opatrenia vzdal spolu s dedičstvom.

4.14 Vydedenie

Podobne ako pri zmene právnej úpravy dedičskej nespôsobilosti, aj zmena úpravy vydedenia viedla k postihnutiu širšieho okruhu osôb. Podľa predchádzajúcej právnej úpravy mohol poručiteľ vydediť dediča, ktorý bol odsúdený pre úmyselný trestný čin k odňatiu slobody v trvaní najmenej jedného roku (§469a ods.1/c Z. č. 40/1964 Zb.). V aktuálne platnej právnej úprave vydedenia sa táto podmienka zmenila tým, že sa odstránila minimálna doba na ktorú by musel byť dedič, ktorého chce poručiteľ vydediť, odsúdený.

Znenie aktuálnej právnej úpravy je nasledovné: *„Zo zákonných dôvodov je možné neopomenuteľného dediča vydedením z jeho práva na povinný diel vylúčiť, alebo ho v jeho práve skrátiť. Poručiteľ môže vydediť neopomenuteľného dediča, ktorý mu neposkytol potrebnú pomoc v núdzi, o poručiteľa neprejavuje ozajstný záujem, aký by prejavovať mal, bol odsúdený pre trestný čin spáchaný za okolností svedčiacich o jeho zvrhlé povaha alebo vedie trvalo neusporiadaný život“* (§1646 ods. 1 Z. č. 89/2012 Zb., vlastný preklad).

V odseku treťom § 1646 sa ďalej dočítame, že to či potomkovia vydedeného dediča budú dediť záleží na tom, či sa tento vydedený dedič dožil smrti poručiteľa alebo nedožil. V prípade ak sa vydedený dedič dožil smrti poručiteľa jeho potomkovia dediť nebudú, iba v prípade ak by poručiteľ prejavil inú vôľu a chcel aby potomkovia vydedeného dediča dedili. Ak sa vydedený dedič smrti poručiteľa nedožil potom jeho potomkovia dedia automaticky, avšak zo zreteľom na poručiteľovu vôľu ak by niektorého z nich tiež vydedil (Z. č. 89/2012 Zb.).

Vydedenie si vyžaduje také isté formálne požiadavky ako závet. Vydedenie je možné iba smerom k neopomenuteľnému dedičovi, pretože iba on má právo na povinný diel (Novotný, 2014, str.97).

4.15 Dedičské riadenie

Dedičské riadenie podlieha niekoľkým zásadám, ako sú napríklad zásada oficiality a zásada vyšetrovacía. Zásada oficiality znamená, že súd zahájí dedičské konanie sám, aj bez návrhu hneď ako sa súd dozvie že osoba zomrela alebo bola prehlásená za mŕtvu. Vyšetrovacía zásada znamená, že súd vykonáva vlastné vyšetrovanie, riadi sa vlastnými dôkazmi a na dôkazy a tvrdenia účastníkov dedičského konania neprihliada pri vydaní rozhodnutia. Právna úprava spočíva na princípe obligátnosti dedičského riadenia, to znamená že každá smrť fyzickej osoby vedie k zahá-

jeniu dedičského riadenia, bez ohľadu nato či o to dediči žiadajú alebo či táto osoba mala nejaký majetok (Schelleová, 2012, str.111).

Výraznou zmenou po rekodifikácii občianskeho práva je novelizácia a reorganizácia právnej úpravy dedičského riadenia. Počas platnosti predchádzajúcej právnej úpravy dedičského práva sa dedičské riadenia a súdy riadili občianskym súdnym poriadkom, Z. č. 99/1963 Zb. Aktuálnu právnu úpravu dedičského riadenia po rekodifikácii nájdeme v zákone č. 292/2013 Zb., jedná sa o zákon o zvláštnych riadeniach súdnych. Úpravu dedičského riadenia nájdeme v hlave III.

Podľa § 98 Z. č. 292/2013 Zb. je súd ktorému náleží dedičské konanie ten súd, v ktorého obvode mal poručiteľ evidovaný trvalý pobyt, mal svoje bydlisko, kde sa naposledy zdržoval a v prípade, ak nie je bydlisko poručiteľa známe tak ten súd v ktorého obvode sa nachádza nehnuteľný majetok poručiteľa. Matričný úrad oznámi príslušnému súdu smrť fyzickej osoby, a súd zahájí riadenie uznesením bezodkladne po tomto oznámení. Účastníkmi dedičského konania sú dediči a v prípade neexistencie dedičov je účastníkom dedičského konania štát.

Medzi náklady dedičského konania radíme odmenu správcovi pozostalosti, odmenu notára za vykonané úkony, jeho hotové výdaje a náhradu za daň z pridanej hodnoty v prípade, ak je notár platcom dane z pridanej hodnoty (§ 127 Z. č. 292/2013 Zb.).

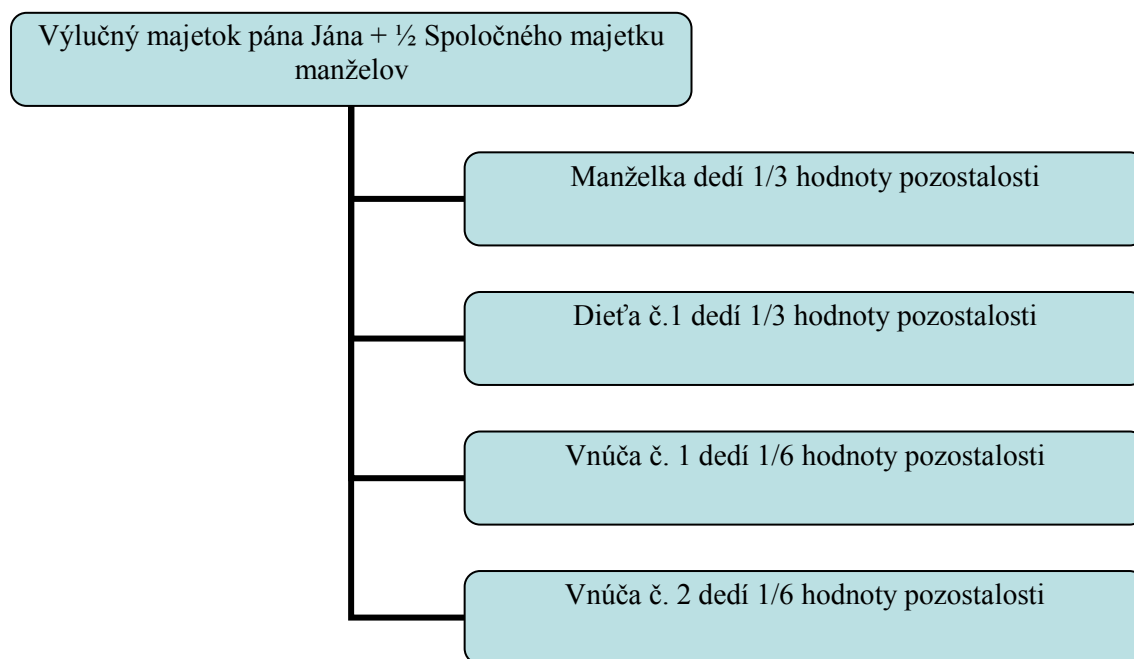
5 Výpočet dedičských podielov

V tejto časti práce si ukážeme na modelových príkladoch ako sa vypočíta dedičský podiel, pri dedení podľa zákonnej postupnosti v danej triede dedičov. Na pochopenie výpočtu dedičských podielov si uvedieme príklady pre výpočet v prvej a druhej triede dedičskej.

5.1 Dedičské podiely v prvej triede dedičov

Príklad: *Pani Marte zomrel manžel pán Ján, manželia mali dve deti. Jedno z ich detí je už po smrti, no zanechalo pani Marte a jej manželovi dve vnúčatá. Pán Ján nezanechal žiadne dlhy, hodnota pozostalosti je kladná.*

Obr. 1 Grafické znázornenie dedičských podielov v prvej zákonnej skupine

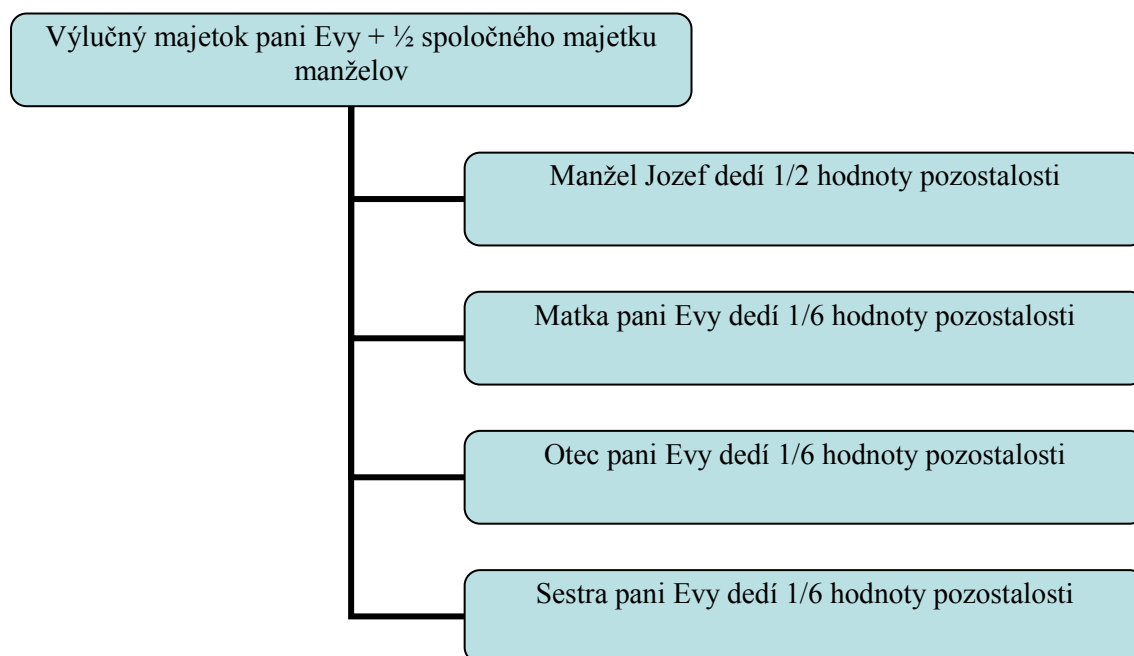
Podľa modelového príkladu predstavuje hodnota pozostalosti výlučný majetok pána Jána spolu s polovicou výlučného majetku manželov. V prvej triede dedičov dedí poručiteľova manželka a deti, ak nededí niektoré z jeho detí presúva sa tento podiel na potomkov tohto dieťaťa. Dediči v prvej skupine dedia rovnakým dielom, to znamená že pozostalosť sa rozdelí na tri časti, jedna tretina pre manželku, druhá tretina pre prvé dieťa pána Jána a tretia tretina sa presúva na vnúčatá pána Jána. Vnúčatá si túto tretinu rozdelia rovnakým dielom to znamená, že každé z nich bude dediť jednu šestinu pozostalosti.

5.2 Dedičské podiely v druhej triede dedičov

K dedeniu v druhej triede dedičov dochádza ak nededia poručiťovi potomkovia. Dediči v druhej triede dedičskej dedia rovnakým dielom, avšak manžel vždy aspoň polovicu pozostalosti.

Príklad: Pánovi Jozefovi zomrela manželka pani Eva, manželia boli bezdetný. Obaja rodičia pani Evy žijú. V spoločnej domácnosti s manželmi Jozefom a Evou žila sestra pani Evy po dobu 8 rokov. Pani Eva nezanechala žiadne dlhy, hodnota pozostalosti je kladná.

Obr. 2 Grafické znázornenie dedičských podielov v druhej dedičskej skupine

Podľa § 1636 nového občianskeho zákonníku, dedí v druhej triede dedičskej manžel pani Evy aspoň polovicu pozostalosti. Na ďalšie miesta dedičov nám vstupujú rodičia pani Evy a jej sestra, ktorá dedí z dôvodu, že s pani Evou žila v spoločnej domácnosti po dobu aspoň jedného roku. Druhá polovica pozostalosti sa rozdelí rovnakým dielom medzi týchto troch dedičov. Dedičské podiely môžeme vidieť graficky znázornené v obrázku č. 2.

6 Zdanenie dedičstva

Do 31. 12. 2013 sa dedičstvo muselo podrobiť dani ktorú upravoval zákon č. 357/1992 Zb. o dani dedičskej, dani darovacej a dani z prevodu nehnuteľnosti. So zmenou občianskeho zákonníku prišla aj zmena ktorá upravuje daň z dedičstva. Od 1. 1. 2014 bol zákon o dani dedičskej, darovacej a dani z prevodu nehnuteľností z roku 1992 nahradený zákonným opatrením senátu č. 340/2013 Zb., o dani z nadobudnutia nehnuteľnej veci. Úprava zdaňovania dedičstva sa prostredníctvom zákonného opatrenia senátu č. 344/2013 Zb. o zmene daňových zákonov v súvislosti s rekodifikáciou súkromného práva a o zmene niektorých zákonov presunula do zákonu č. 586/1992 Zbierky zákonov. Podľa novej legislatívy upravujúcej zdaňovanie dedičstva sú od dane oslobodené všetky fyzické osoby podľa § 4a Z. č. 586/1992 Zb. Táto zmena bola prevedená z dôvodu zbytočných a vysokých transakčných nákladov pri platnosti predchádzajúcej právnej úpravy, podľa ktorej boli od dane dedičskej oslobodené osoby v priamej a pobočnej línii poručiteľa, mnohokrát boli transakčné náklady vyššie ako príjem z dane dedičskej. Podľa aktuálne platnej právnej úpravy sú daň z dedičstva povinné odviest' iba právnické osoby.

6.1 Rozdiel príjmu štátneho rozpočtu z majetkových daní

Okrem zmeny samotného dedičského práva sa zmenilo aj zdaňovanie dedičstva a celkovo legislatíva upravujúca majetkové dane. V tejto časti práce sa pozrieme na prijmi štátneho rozpočtu v roku 2013, kým platila predchádzajúca právna úprava majetkových práv. Taktiež sa pozrieme na prijmi do štátneho rozpočtu plynúce podľa právnej úpravy majetkových práv od 1. 1. 2014. Dáta pre rok 2013 som získala zo štátneho záverečného účtu Ministerstva financií Českej republiky. Pre rok 2013 máme k dispozícii kompletne a oficiálne dáta pre jednotlivé druhy daní a mesiace. Pre rok 2014 budeme čerpať dáta z predbežného záverečného účtu zverejneného na webe Ministerstva financií Českej republiky. Predbežný záverečný účet neobsahuje údaje o tom aký veľký podiel majetkových daní predstavujú dane dedičské, ktorých právna úprava bola presunutá do zákona o daniach z príjmov. Z tohto dôvodu budeme porovnávať absolútne vyjadrenie majetkových daní pre jednotlivé mesiace rokov 2013 a 2014. Tieto údaje nám poskytnú orientačnú predstavu o ekonomickom dopade legislatívnych zmien v oblasti dedičského práva a zdaňovania dedičstva.

Tab. 1 Prijmi štátneho rozpočtu z majetkových daní

	2013	2014
	Prijmi rozpočtu v mld. Kč	Prijmi rozpočtu v mld. Kč
Január	0,57	0,77
Február	0,62	0,74
Marec	0,73	0,67
Apríl	0,83	0,72
Máj	0,75	0,71
Jún	0,67	0,67
Júl	0,82	0,76
August	0,77	0,76
September	0,77	0,92
Október	0,83	0,94
November	0,85	0,79
December	0,87	0,97
Celkom	9,08	9,42

Zdroj : Ministerstvo financií Českej republiky, 2014

V tabuľke môžeme vidieť, že po legislatívnej úprave zdaňovania v oblasti majetkových práv sa prijmi plynúce do štátneho rozpočtu zo spomínaných majetkových daní zvýšili. V roku 2014 bol príjem do štátneho rozpočtu z majetkových daní väčší o 0,34 mld. Kč ako v roku 2013.

Tento ekonomický dôsledok legislatívnych zmien môžeme považovať za pozitívny pre štát. Právna úprava zmenšila transakčné náklady neefektívnej dane dedičskej a v konečnom dôsledku to znamenalo väčší prílív finančných prostriedkov do štátneho rozpočtu z majetkových daní. Nárast príjmov do štátneho rozpočtu z majetkových daní môžeme vysvetliť spamätávaním sa ekonomiky po kríze. Realitný trh českej ekonomiky zažíva nárast po kríze, historicky najnižšie úrokové sadzby hypotekárnych úverov motivujú ľudí k nákupu vlastných nehnuteľností. Môžeme konštatovať, že táto legislatívna úprava majetkových daní bola pre štát prospešná, zníženie transakčných nákladov neefektívnej dane dedičskej v súčinnosti so situáciou realitného trhu spôsobili väčší prílív prostriedkov do rozpočtu Českej republiky. Z použitých údajov môžeme urobiť len orientačný záver,

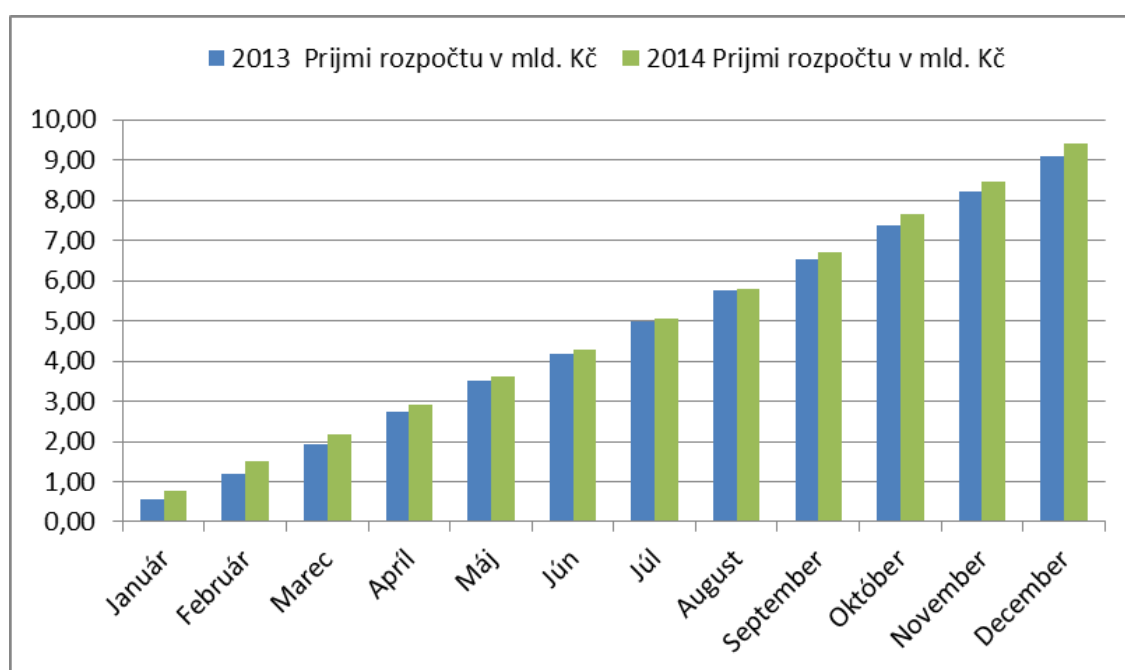

pretože oficiálna uzávierka štátneho záverečného účtu nebola v dostupnej dobe zverejnená.

V nasledujúcom obrázku môžeme vidieť grafické porovnanie priebehu plnenia štátneho rozpočtu z majetkových daní pre roky 2013 a 2014. Môžeme vidieť, že legislatívna úprava v oblasti majetkových práv ovplyvnila prijmi štátneho rozpočtu v každom mesiaci a to v podobe nárastu príjmov oproti predchádzajúcemu roku.

Ako som už spomínala tento nárast môžeme prisudzovať historicky najnižším úrokovým sadzbám hypotekárnych úverov a priaznivej situácii na realitnom trhu.

Obr. 3 Grafické porovnanie príjmov štátneho rozpočtu z majetkových daní

7 Aplikácia dedičského práva

Novovytvorené právne inštitúcie a zmeny v dedičskom práve prinášajú mnoho významných možností, ktoré pred rekodifikáciou súkromného práva neexistovali. Tieto zmeny prinášajú nielen príležitosti ale taktiež aj hrozby, na ktoré je treba mať na pamäti a pripraviť sa na ne do budúcnosti, pretože môžu výrazne ovplyvniť nie len ekonomický výsledok právnických osôb ale môžu ohroziť aj ich existenciu. V nasledujúcich kapitolách si opíšeme teoretický modely, ktoré môžu nastať pri aktuálnej legislatívnej úprave dedičského práva.

7.1 Zodpovednosť dediča za záväzky poručiteľa

Veľmi významnou zmenou v dedičskom práve je zmena zodpovednosti dediča za záväzky poručiteľa. Kým podľa platnosti predchádzajúcej právnej úpravy bol dedič zodpovedný za záväzky poručiteľa iba do výšky dedičstva, podľa novej právnej úpravy platnej od 1. 1. 2014 sú dediči zodpovední za záväzky poručiteľa v ich skutočnej a plnej výške podľa § 1701 Z. č. 89/2012 zberky zákonov.

Na túto zmenu sa môžeme pozerat' z dvoch strán, na jednej strane to môžeme brať ako pozitívnu zmenu a príležitosť. A na strane druhej ako zmenu negatívnu a vážnu hrozbu pre dedičov.

7.1.1 Možnosť splatiť dlhy prostredníctvom dedičského konania

Z pozitívneho uhla pohľadu si môžeme uviesť príklad syna, ktorý podniká, meno a povest' jeho firmy sú veľmi dôležité pre úspech na trhu a udržanie si zákazníkov.

Príklad: Syn „podnikateľ oblasti automobilového servisu, dedil po otcovi, bohužiaľ pasíva dedičstva presahovali aktíva o značnú čiastku, otec bol príliš zadlžený. Synovi a zároveň podnikateľovi ide o udržanie si dobrého mena a povesti, ktorá je v podnikaní pre neho kľúčová. Syn dosahuje každoročne dobré ekonomické výsledky, a chce by otcove dlhy splatiť, pretože jeho podnikanie je úzko naviazané na jeho dobrú povest'.

Ak by táto situácia nastala počas platnosti občianskeho zákonníku z roku 1964, kde podľa vtedajšej legislatívnej úpravy zodpovednosti dediča za dlhy poručiteľa, bol dedič zodpovedný za dlhy poručiteľa do výšky dedičstva. Nemohol by syn splatiť dlhy svojho otca prostredníctvom a počas dedičského konania. Možnosťou by bolo vyplatiť veriteľov prostredníctvom darovacej zmluvy, čo by ale navýši-

lo transakčné náklady pre syna a splatenie dlhov po otcovi by sa nie len predĺžilo ale aj predražilo. Transakčné náklady by predstavovala daň darovacia ktorú podľa vtedajšej právnej úpravy upravoval zákon č. 357/1992 Zbierky zákonov o dani dedičskej, dani darovacej a dani z prevodu nehnuteľností.

7.1.2 Dedičstvo ako ekonomická hrozba

Ak sa však pozrieme na aktuálnu právnu úpravu zodpovednosti za dlhy poručiteľa z negatívneho uhlu pohľadu, môžeme vidieť niekoľko hrozieb, ktoré táto zmena prináša a to ako pre fyzické osoby tak aj pre osoby právnické. Zodpovednosť za poručiťelove dlhy v ich plnej výške môže dedičom, ktorí podnikajú či už formou obchodnej korporácie prípadne formou živnosti ohroziť nie len ich ekonomický výsledok ale v prípadoch ak sú dlhy poručiťel'a príliš vysoké aj existenciu ich podnikania. Pre lepšiu predstavu si uvedieme modelovú situáciu.

Príklad: Ján S. je majiteľom firmy autoservis s. r. o, aktuálne vyčíslená hodnota firmy, zahrňujúca hnutel'ný, nehnuteľný ako aj peňažný majetok firmy predstavuje 2 500 000 Kč. Ján S. dedí po svojom zosnulom otcovi, ktorý počas svojho života nahromadil dlhy vo výške 2 800 000 Kč. Okrem dlhov dedí pán Ján S. nehnuteľný majetok vo výške 350 000 Kč. Hodnota osobného majetku pána Jána S. , ktorý môže použiť k úhrade dlhov z dedičstva, bez toho aby predal rodinný dom v ktorom býva s rodinou, predstavuje 120 000 Kč. Pán Ján S. je jediným dedičom svojho otca, dedičské konanie prebehlo podľa zákonnej postupnosti a Ján S. dedil ako dedič v prvej skupine.

Podľa starého občianskeho zákonníku upravujúceho zodpovednosť za dlhy poručiťel'a by sa situácia vyriešila nasledovne. Aktíva dedičstva predstavujú 350 000 Kč, pasíva dedičstva sú vo výške 2 800 000 Kč. Záväzky zosnulého otca pána Jána S. by boli splatené vo výške aktív dedičstva čiže vo výške 350 000 Kč, zvyšnú dlžnú čiastku predstavujúcu 2 450 000 Kč by veritelia nemohli vyžadovať po pánovi Jánovi S. , pretože on ručí za dlhy svojho otca iba do výšky zdedených aktív. V tejto situácii by súkromný aj obchodný majetok pána Jána S. zostal nedotknutý.

V novej právnej úprave zodpovednosti dediča za dlhy poručiťel'a je však pozícia veriteľ'ov odlišná oproti predchádzajúcej. Od 1. 1. 2014 ručia dediči za dlhy poručiťel'a do ich plnej a skutočnej výšky. V modelovej situácii by to znamenalo, že pán Ján S. musí zaplatiť dlhy vo výške 2 450 000 Kč. Ak by pán Ján S. mohol splatiť dlh, musel by podľa modelovej situácie zhromaždiť, okrem 120 000 Kč ktoré má k dispozícii dodatočné 2 330 000 Kč. V jeho aktuálnej situácii by to znamenalo, že

pán Ján S. musí zrušiť firmu, rozpredať majetok, prípadne predať celý predmet podnikania aby bol schopný zaplatiť dlhy, ktoré naňho prešli skrz dedenie.

Zmätočne môže pôsobiť skutočnosť že sa jedná o spoločnosť s ručením obmedzením. Toto ručenie obmedzené, znamená že firma ručí za svoje záväzky iba do výšky svojho, firemného, majetku. V tejto situácii však dlhy, ktoré prešli na pána Jána S. nie sú dlhy a záväzky jeho spoločnosti s ručením obmedzením ale dlhy zdedené.

7.1.3 Dedičstvo ako hrozba pre obchodné korporácie

Obdobné situácie môžu nastať aj v ostatných formách obchodných korporácií ako sú verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť a družstvo. Pre akciovú spoločnosť, ak je dedič akcionárom, nemusia zdedené dlhy až tak rázne ovplyvniť chod, ekonomický výsledok a existenciu spoločnosti, pretože akcie sú obchodovateľné bez väčších komplikácií a majiteľ akcie nemá výrazný vplyv na chod spoločnosti.

Pri ostatných druhoch spoločností, ktoré sa skladajú z viacerých spoločníkov nemusia pri zadlžení jedného z nich dochádzať k predaju, prípadne likvidácii celej spoločnosti. V spoločnosti s viacerými spoločníkmi môže dôjsť k dohode o vyplatení podielu danému spoločníkovi, samozrejme takéto riešenie situácie zmení rozvalu firmy a môže negatívne ovplyvniť ekonomický výsledok firmy.

Samozrejme v takých to situáciách je nespočetné množstvo scenárov a smerov, ktorými sa môže spoločnosť po vyplatení podielu, prípadne predaní podielu novému spoločníkovi uberať. Záleží to na viacerých faktoroch ako sú napríklad, veľkosť spoločnosti, veľkosť vyplateného podielu, zámery a ciele nového spoločníka a ďalšie.

V každom prípade nová právne úprava dedičského práva môže podnikateľom pripraviť veľké nástrahy a hrozby, s ktorými sa podnikatelia doteraz nestretali až tak často. Môžeme predpokladať, že početnosť situácií kedy spoločnosť musela riešiť dlhy spoločníka, ktoré vznikli súkromnou činnosťou, bola do konca roku 2013 nižšia a to z dôvodu toho, že pri vzájomnom výbere spoločníkov si navzájom overili bonitu, hodnoty majetku a prípadné dlhy. Nová právna úprava dedičského práva môže spoločníka zadlžiť nečakane a do akejkoľvek výšky.

V obdobných situáciách treba klásť obzvlášť dôraz a pozornosť na možnosť odmietnutia dedičstva, lehota pre odmietnutie dedičstva je jeden mesiac od kedy bol dedič uzrozumený z výsledkami dedičského konania.

7.1.4 Ekonomický dopad právnych účinkov výhrady súpisu

Komplikovanosť a neznalosť novej právnej úpravy dedičského práva môže mať negatívne následky na ekonomický výsledok a samostatnú existenciu spoločnosti. Znalosťou práva upravujúceho dedenie pasív po poručiteľovi, môžeme predísť mnohokrát veľmi závažným následkom pri dedení vysokej sumy dlhov. Podľa aktuálnej právnej úpravy dedič je zodpovedný za dlhy poručiteľa v ich plnej výške. Ale ak dedič na začiatku dedičského konania uplatní výhradu súpisu, tak hradí dlhy iba do výšky ceny nadobudnutého dedičstva podľa § 1706 zákona č. 89/2012 Zbierky zákonov. Znalosť právnych účinkov uplatnenia výhrady súpisu môže byť kľúčová pri dedičstve v ktorom pasíva prudko presahujú aktíva. Nepriaznivý ekonomický dopad, ktorý by dedičstvo mohlo spôsobiť prenesením dlhov vieme takto eliminovať.

7.2 Zrieknutie sa dedičstva ako forma ochrany pred dlhmi poručiteľa

Podľa § 1480 Z. č. 89/2012 Zb. je možné sa dedičského práva, ktoré má iba v budúcnosti vzniknúť zrieknuť už za života poručiteľa. V predchádzajúcej právnej úprave nebolo umožnené sa dopredu vzdať práv ktoré mali iba v budúcnosti vzniknúť.

Tento právny úkon, ktorý nám je v aktuálnej právnej úprave umožnený, môžeme využiť viacerými spôsobmi. Najdôležitejší spôsob, ktorým však vieme tento právny úkon využiť je zrieknutie sa dedičstva ak dopredu vieme že pasíva dedičstva budú významne prevyšovať jeho aktíva. Dedič uzavrie s poručiteľom za jeho života zmluvu o tom, že sa vzdáva svojho práva na dedičstvo. Táto zmluva musí mať formu verejnej listiny.

Ak sa chce dedič vyhnúť dedeniu pasív, musí sa vzdať, v prípade ak je neopomenuteľný dedič, povinného dielu ako aj dedičského podielu. Ak naviažeme na modelový príklad z predchádzajúcej kapitoly, nemusel by pán Ján S. predať svoju spoločnosť aby bol schopný splatiť zdedené dlhy, samozrejme za predpokladu ak by si bol o týchto dlhoch dopredu vedomý, a ešte za života jeho otca s ním spísal zmluvu vo forme verejnej listiny o zrieknutí sa povinného dielu ako aj dedičského podielu.

7.3 Vzdanie sa dedičstva

Pri vzdaní sa dedičstva, sa ho môže dedič vzdať v prospech iného dediča. Právnu inštitúciu vzdanie sa dedičstva môžu využiť dediči v prípade, ak je dedičov viacero a spoločne dedia podiel v obchodnej korporácii. V modelovej situácii ak má dedič

výrazný záujem o podiel v danej korporácii a ostatný dediči súhlasia aby ho prebral on sám, s tým že si dohodnú iné vyrovnanie je v záujme eliminácie transakčných nákladov sprostredkovať túto reorganizáciu dedičstva počas dedičského konania.

Takéto vyrovnanie je aj v záujme samotnej obchodnej korporácie a ostatných spoločníkov. Záleží však na viacerých faktoroch, dedič prípadne viacerí dediči, ktorí nastúpia na miesto zosnulého spoločníka môžu chod spoločnosti, jej ekonomický výsledok a dokonca aj existenciu ovplyvniť svojimi záujmami, schopnosťami a bonitou ich samotných.

7.4 Odkaz ako eliminácia transakčných nákladov

Odkaz ako nová právna inštitúcia nám prináša niekoľko možností jeho využitia. Medzi hlavné výhody môžeme zaradiť nezdaňovanie predmetu dedičstva a taktiež dobu za ktorú odkazovník získa predmet odkazu.

Formu odkazu môže poručiteľ využiť v situáciách, keď chce odkázať určitý majetok právnickým osobám a nechce ich zaťažovať zdaňovaním tohto príjmu. Podľa novej právnej úpravy sú právnické osoby jediné subjekty postihnuté daňou dedičskou.

Elimináciu transakčných nákladov prostredníctvom odkazu môžeme chápať ako ušetrený čas za ktorý k odkazu nadobudneme majetkové práva a predmet odkazu môžeme používať. V príklade právnickej osoby môže kratšia nadobúdacía doba predmetu odkazu znamenať pozitívny vplyv na ekonomický výsledok v prípade ak predmet odkazu má byť použitý na podporu a rozvoj podnikania danej právnickej osoby. Spomínané oslobodenie odkazu od dane dedičskej vnímame taktiež ako elimináciu transakčných nákladov vo forme oslobodenia od dane dedičskej.

Odkazovníkovi, ktorému poručiteľ odkázal časť svojho majetku vzniká smrťou poručiteľa pohľadávka voči dedičom. Túto pohľadávku si môže odkazovník uplatniť okamžite, nemusí čakať na skončenie dedičského konania a dedič je mu povinný predmet odkazu vydať.

7.5 Dedičská zmluva ako forma ručenia

Novo vzniknutý právny inštitút dedičskej zmluvy, je dvojstranné právne jednanie prostredníctvom ktorého sa môže poručiteľ za svojho života vyrovnať so svojimi dedičmi. Dedičská zmluva nemôže byť neskôr jednostranne menená a poručiteľ v nej môže obsiahnuť maximálne tri štvrtiny svojho majetku.

Dedičská zmluva môže byť využitá ako forma ručenia, u bankových subjektov sa dedičskou zmluvou ručiť nedá ale aktuálna legislatíva nám ponuka dostatočný priestor na využitie tohto právneho inštitútu.

Jedným spôsobom môže byť úverovanie starších občanov, ktoré je v mnohých prípadoch nedosiahnuteľné z dôvodu vysokého veku žiadateľa o úver. Môže sa jednať o poskytovanie úveru medzi rodinnými príslušníkmi, kde práve dedičská zmluva a predmety majetku v nej obsiahnuté môžu byť použité ako forma ručenia pre veriteľa. Obdobne môže takto dojednať spoločník obchodnej korporácie svoje nástupníctvo v danej korporácii, aby predišiel rozdeleniu podielu v spoločnosti medzi viacerých dedičov, ktorých rôzne ekonomické motivácie by nemuseli mať na danú korporáciu pozitívny vplyv.

8 Odporúčanie

Počas vypracovania mojej bakalárskej práce som sa podrobne oboznámila s legislatívou dedičského práva, právnou úpravou zdaňovania dedičstva. Z tohto dôvodu som narazila na oblasti dedičského práva, ktoré pri ich neznalosti môžu v praxi a hlavne pre ekonomické subjekty mať závažný a mnohokrát negatívny vplyv. Pri vypracovaní modelových situácií a zamýšľaní sa nad rôznymi možnými scenármi, ktoré môžu pri dedení vzniknúť, som pripravila niekoľko odporúčaní.

Prvým a podľa môjho názoru aj najdôležitejším odporúčaním a výstupom mojej práce pre ekonomickú prax je odporúčanie, ktoré sa týka obchodných korporácií a ich zakladacích zmlúv, prípadne stanov. Ako sme si v predchádzajúcich kapitolách opísali niekoľko príkladov, ktoré môžu v praxi nastať pri dedení, ako napríklad, keď spoločník zdedí vysokú sumu dlhov, prípadne vyplatenie podielu, nastúpenie dediča na miesto zosnulého spoločníka. Tieto skutočnosti môžu výrazne ovplyvniť nielen chod firmy, jej ekonomický výsledok ale aj samotnú existenciu. Z toho dôvodu odporúčam aby si všetky obchodné korporácie upravili postup a pravidlá podľa ktorých sa budú pri spomínaných situáciách riadiť, v zakladacích zmluvách prípadne stanovách. Aby boli na dané situácie v budúcnu pripravený.

Druhým mojím odporúčaním, nie len pre ekonomickú prax ale aj pre širokú verejnosť je aby venovali dedičskému konaniu dostatočnú pozornosť a vážnosť. V novej legislatívnej úprave sa nachádza niekoľko úskalí, ktoré si vyžadujú aktívnu účasť dediča. Neznalosť dediča napríklad o právnych účinkoch výhrady súpisu, dĺžky lehoty do ktorej môže dedičstvo odmietnuť, môžu mať vážny ekonomický dopad na dediča, väčšinou negatívny.

9 Závěr

V mojej bakalárskej práci som sa venovala analýze dedičského práva, ktoré je upravené novým občianskym zákonníkom platným od 1. 1. 2014. V teoretickej časti som vypracovala literárnu rešerš, ktorá analyzovala a popisovala prevedené zmeny v dedičskom práve ako aj novovzniknuté právne inštitúty. V praktickej časti mojej práce som sa venovala aplikácií zistených poznatkov v ekonomickej praxi a ich dôsledkom a dopadu na právnické osoby. Teoretické poznatky som aplikovala na niekoľko modelových situácií. Opísala som možné hrozby, ale taktiež aj príležitosti, ktoré nám prináša nová právna úprava dedičského práva. Dôležitou časťou mojej práce, s významným ekonomickým dopadom je analýza zmeny príjmov štátneho rozpočtu z majetkových daní, ktorých úprava sa taktiež od 1. 1. 2014 zmenila z dôvodu rekodifikácie súkromného práva.

9.1 Úvaha de lege lata

Ak zhodnotím dedičské právo z pohľadu de lege lata, čiže hodnotím právo v tento okamžik platné môžem povedať že, aktuálna právna úprava dedičstva v Českej republike po rekodifikácii priniesla so sebou zmeny pozitívne ako aj negatívne. Pri dostatočnej znalosti a orientácii sa v legislatíve, nám táto oblasť súkromného práva poskytuje niekoľko významných možností ako naložiť s majetkom, ako využiť nové právne inštitúty aby sme minimalizovali negatívny dopad. V tomto okamžiku platnej legislatíve dedičského práva by sa dala vyčítať jej zložitosť, a komplikovanosť pre širokú verejnosť. Tejto skutočnosti môže dosvedčovať množstvo vydaných publikácií, snažiacich sa o podrobné pochopenie a vysvetlenie nového dedičského práva. V týchto publikáciách sa často stretávame s rôznymi interpretáciami jednotlivých oblastí dedičského práva, môžeme teda usúdiť že aktuálne platné dedičské právo je dosť komplikovanou oblasťou aj pre autorov publikujúcich diela vysvetľujúce legislatívu.

9.2 Úvaha de lege ferenda

Z pohľadu de lege ferenda by sa dalo navrhnúť niekoľko úprav ktoré by mohli dedičské právo zjednodušiť a hlavne zjednodušiť jeho chápanie širokou ale aj odbornou verejnosťou. V aktuálnej forme sa vyskytuje mnoho archaizmov, ktoré pôsobia mätúco. Výskyt mnohých archaizmov môžeme vysvetliť inšpiráciou autorov v občianskom zákonníku z roku 1950. Celkové zjednodušenie terminológie v dedičskom práve by mohlo prospieť jeho porozumeniu naprieč širokou verejnosťou.

Téma dedičského práva je rozhodne téma právna, ako som však v svojej práci poukázala, konkrétne v praktickej časti, môže mať táto oblasť súkromného práva závažné ekonomické dôsledky, ktoré by sa nemali prehliadať. Dedičské právo ako také sa dotýka všetkých ekonomických subjektov a ich hlavnej motivácie, zhromažďovať a zhodnocovať nadobudnutý majetok. Problematiku dedičského práva môžeme považovať za veľmi významnú z pohľadu ekonomických dôsledkov, ktoré prináša.

10 Literatúra

ELIÁŠ, KAREL. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2

ELIÁŠ, KAREL. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2., dopl. a aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 358 s. ISBN 978-80-7478-493-4

JANKŮ, MARTIN, Hana KELBLOVA, Marta UHLÍŘOVÁ a Dana ZAPLETALOVÁ. *Nové občanské právo v kostce: Stručný úvod*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-516-9

KICOVÁ, ZUZANA. *Smrt člověka: VYMEDZENIE, PRÁVNE SÚVISLOSTI PRI URČOVANÍ SMRTI*. [online]. 26.9.2011 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.pravo-medicina.sk/aktuality/397/smrt-cloveka--vymedzenie-pravne-suvislosti-pri-urcovani-smrti>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. 2014. *Státní závěrečný účet: Měsíční pokladní plnění státního rozpočtu v roce 2014* [online]. [cit. 2015-05-13]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpocetu/2014/mesicni-pokladni-plneni-2014-16842>

NOVOTNÝ, PETR A MONIKA NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014, 143 s. ISBN 978-80-247-5168-9

OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD: PODLE STAVU K 3. 3. 2004 ; *Soudní řád správní ; Správní řád ; Rozhodčí řízení ; Advokacie, notáři ; Exekuční řád*. Ostrava: Sagit, 2004, 336 s. ISBN 80-7208-416-x

PŘEDPIS Č. 340/2013 SB. *Zákonné opatření Senátu o dani z nabytí nemovitých věcí*. [online] vyd. 09.10.2013 . [citované 7. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-340>

SCHELLEOVÁ, ILONA A KAREL SCHELLE. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2012, 151 s. ISBN 978-80-7201-931-1

SVOBODA, JIŘÍ A ONDŘEJ KLIČKA. *Dědické právo v praxi*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014, xxviii, 377 s. ISBN 978-80-7400-266-3

ÚSTAVNÍ ZÁKON č. 2/1993 SB. VE ZNĚNÍ ÚSTAVNÍHO ZÁKONA č. 162/1998 SB. *Listina základních práv a svobod*. [online] vyd. 16. 12. 1992 . [citované 7. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

WELLECH, ELIŠKA. *Vyznejte se v dědickém řízení: vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2014, 62 s. ISBN 978-80-265-0218-0

ZÁKON č. 40/1964 SB., *Občanský zákoník*. [online] vyd. 1964 . [citované 7. 4. 2015]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcanzak/cast7.aspx>

ZÁKON č. 89/2012 SB. *Nový občanský zákoník*. [online] vyd. 2012 . [citované 7. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

ZÁKON č. 292/2013 SB., *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. [online] vyd. 12. 9. 2013. [citované 18. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292>

ZÁKON č. 301/2000 SB., *O matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů*. [online] vyd. 2. 8. 2000. [citované 7. 4. 2015]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=49658&recShow=14&nr=301~2F2000&rpp=15#parCnt>

ZÁKON č. 357/1992 SB., *Zákon České národní rady o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí*. [online] vyd. 5. 5. 1992 . [citované 16. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-357>

ZÁKON č. 586/1992 SB. *Zákon České národní rady o dani z příjmů*. [online] vyd. 18.12.1992 . [citované 16. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586#cast1>